

NADA | 12/7/2025. | PIŠE Marija Andrijašević

Knjige za plažu

Knjige se ne mogu pročitati dok se leži na njima, ali tko zna, možda se možemo dobro odmoriti na njima. Uglavnom, evo još tereta, iako su stroge preporuke da ih, ako ne ide, čitate kao i ja, doma, pod ventilatorom

FOTO Duška Boban

Za početak, počela sam nemati tako strogo mišljenje o preporukama knjiga za plažu. Ne i o ljetnom štivu koje čitate na godišnjem jer prije nije bilo vremena, nego baš knjigama za plažu, koje čitate dok oko vas rondaju turisti, mladarja, nečiji mali pas koji je tako mali da može na plažu i čiji se vlasnici pretvaraju ne toliko da nije njihov koliko da nije tamo, gologuza dojenčad i penzići spremni da prije ikog od nas naprave antropološku analizu plaže kroz dva-tri prezrena pogleda i uzdisaja s rukama na trbusima, nešto što bi neistrenirano turističko oko zamijenilo s lokalnim hejtom, a ono je tek puki terenski rad koji će se razmijenit već u autobusu na povratku doma.

Knjige koje su dodatna aktivnost na aktivnost, to nešto što pokušam isprobati svake godine pa ne uspijem: knjigu dobro smočim i posolim, slijepim nekim faktorom i na kraju do rujna na nju i zaboravim. Osim toga, ležanje na stini i čitanje, ili na žalost i čitanje... Je l' vidite kamo idem? Nekako mi je taj dio najsumnjiviji iz kapitalističke perspektive, a i odrastala sam tamo. Da je plaža za ležat na njoj, svi bi je imali doma umisto kreveta, ta logika. Također, mučeništvo ljudi koji na plažu dolazi s cekerima koji im se upilaju u tanašna ramena zbog težinskog preopterećenja, isto treba uvažiti i dodati im knjige unutra. I to ne neke male, tanke, nego, ono, baš prave knjige koje, ako ne posluže svrsi, ipak nekako posluže svrsi: umotate ih u ručnik pa imate i jastuk.

Knjige se ne mogu pročitati dok se leži na njima, ali tko zna, možda se možemo dobro odmoriti na njima. Uglavnom, knjige za plažu, za one koji pod mišicom tegle suncobran i ideju o aktivnom odmoru, evo još tereta, iako su stroge preporuke da ih, ako ne ide, čitate kao i ja, doma, pod ventilatorom.

Prva je "Dvije kuće iznad mora" DRAŽENA LALIĆA (TIM press, 2025.), i možda ćete biti baš na tom mjestu dok je budete čitali ili promatrali vašu omiljenu domaću ili privremeno naseljenu val. Knjiga iznimno važna, po meni, prvo zbog toga kako je i iz čega je nastala: iz opsesije. Ni za mene ne postoji važniji poriv za pisanje, uz dobru ideju, od opsesije njome. To kad se prelje u "stvarni" život, pa postane "stvarni stvarni" život, a da je bilo toliko intenzivno govori opća dezorijentiranost nakon napuštanja teme, koja na mlado zna trajati i godinama. Do nove opsesije. Lalićeva preokupacija u ovoj knjizi je, rekla bih, antropologija dalmatinske obitelji od 20-ih godina prošlog stoljeća naovamo (a tko drugi čuti posljedice nego ovi naovamo?), u jednoj patrijarhalnoj i tradicionalnoj kulturi posijanoj od Makarskog primorja i otoka Korčule, pa i preko bare, u kojoj su muškarci gubili glave, a (njihove) žene za to snosile posljedice. Ono zbog čega je knjiga važna, pa i toliko važna da je čitate na plaži? Začudna otvorenost i kazivača i autora koja knjigu čini nečim što je puno više od "običnog" istraživanja, važan doprinos preispisivanju dalmatinske sentimentalnosti, u ovom slučaju muške, koja je podijeljena sa svima, i tako u osnovi važna za formiranje nekog novog diskurza. Kad sam pročitala dio o njegovanju porodičnog vlasništva, tj. naslijeđenih kuća i zemalja, o brizi za njega, mozak mi je brzo skočio i u antikapitalistički i u ekodiskurz - Dalmaciju će spasiti tvrdi tradicionalizam, ovih par ludaka koji inzistiraju na tome da budu povezani sa zemljom na kojoj su umirali njihovi preci (i ja među njima, između ostalog). Ne znam, možda me budućnost demantira. Ali sve sam manje fanovica tehnokracije, ako sam ikad i bila. Čitajte Lalića!

Dvaput tjedno. Toliko često sam išla u "Gradsku knjižnicu Marko Marulić" u Splitu kao srednjoškolka. Zapravo od sedmog osnovne, kad smo se vratili u Split. Odjel Bol. Uvijek dva krimića i knjiga pjesama, ili krimić i nešto aktualno i poezija. Ništa me tad nije rastvaralo kao suvremena poezija, od KREŠIMIRA PINTARIĆA, DORTE JAGIĆ, IVICE PRTENJAČE... I autorice "Osvajanja čitalačkog prostora" (Sandorf, 2025.) - TATJANE GROMAČE. Knjiga pjesama "Nešto nije u redu?" napravila je zbilja to, osvojila je širi čitateljski prostor i zaokrenula kormilo u onome što će se iz ove perspektive čitati kao suvremena hrvatska poezija. "Osvajanje čitalačkog prostora" možda je knjiga za komparatiste, možda je knjiga za one koji bi htjeli vratiti žar prema čitanju, možda je knjiga za rjetke koji će je znati cijeniti, no svakako je važan testament rada pisca: kao što je važno biti opsesivan nad svojim tekstom, važno je biti opsesivan i nad tuđima, čitati ih i zanatski razglabati, paziti na svoj alat i držati ga u formi. Možda je tajna Gromačina pisanja (iako sumnjam, nešto je to iznad!) AGOTA KRISTOFF, GÜNTER GRASS, HANNAH ARENDT, ILMA RAKUSE, IVO

POVEZANI ČLANCI

Čovjek koji je činio dobro drugome

20. stoljeće u obiteljskoj optici

Posljedice svijeta

Analiza izbliza

Nermina Husković: U jubilarnoj godini izlazi novi Baretićev roman

ANDRIĆ... a sve iz želje da se, kako kaže Gromača, prodre do onoga što smatra tajnom biti nekog književnog teksta, što ga izdiže iznad drugih, čineći ga uspjelim, samosvjesnim. Čitajte Gromaču!

Nije normalno, da vam ukratko dam odgovor na pitanje: Je li normalno da je ovako vruće? Ne, nije normalno da se ljeti kuhamo, isto kao što nije normalno da se zimi smrzavamo kao zaboravljeni komad mesa na dnu obiteljske škrinje. A otkako sam prije sad već deset godina i sama pošla na ovo putovanje o klimatskim promjenama prvo kroz svoje junake, pa recentno i kolumne, važno mi je držati i taj aparat u treningu. "Overshoot: How the World Surrendered to Climate Breakdown" ANDREASA MALMA i WIMA CARTONA (Verso, 2024.) jedna je od takvih knjiga, i za sve kojima neće biti napor uložiti vrijeme u čitanje na engleskom, koja daje analizu svjetskog prekoračenja tzv. klimatskih granica, posebno cilja od 1,5 Celzijevih stupnjeva, onih maksimalno dopuštenih prema Pariškom sporazumu. Emisije se nisu drastično smanjile, dapače, globalna se politika okrenula strategiji "overshoota" – prelasku granice zagrijavanja s nadom da će tehnologija kasnije riješiti problem i, ne znam, vratiti temperaturu na podnošljivo. Želim reći dvije stvari: prva je da se to neće dogoditi, i druga, kad je Pandora otvorila kutiju, u njoj je, nakon šta su sva zla ovog svijeta isposkala vani, ostala samo – nada. Nada kao posljednji dar ljudima, da nikad ne prestanu vjerovati u bolje sutra. E sad, ne znam kako to funkcionira u kapitalizmu, ali rekla bih da je nada ovdje mrvu izlišan koncept i da bi bilo dobro da je Pandora, u ovom slučaju, na dnu kutije, ostavila nešto ipak malo konkretnije, tipa botun za socijalnu jednakost i uništenje kapitalizma. Dotad, čitajte Malma i Cartona!

Za kraj, kako me dok sam pisala ovu kolumnu zatekla vijest o preranoj smrti RENATA BARETIĆA, kolege pisca kojeg spletom okolnosti nikad nisam upoznala uživo, ali smo sigurno obilazili iste splitske kantune, ja možda u prolazu gdje se on sidrio i obrnuto, ovu kolumnu posvećujem njemu, i svima koji su život proveli živeći, dišući i prateći ukorak sebe i svoje likove. Biti na toj dužnosti nije lako i ima izazova koji nas valjaju vamo-tamo. Uloga se pisca promijenila, i da parafraziram ARSENA DEDIĆA, mnogi literati sada pregovaraju s masama. Ako vam ikad zafali jedan vaš pregovarač, i ako vas dopadne Baretić, vjerujte mi, dobro vas je dopalo. "Osmi povjerenik", "Pričaj mi o njoj", "Hotel Grand", "Zadnja ruka" (koju možete i poslušati kao radio-roman na HR-u)... u vašoj su službi. Čitajte Baretića! ■

Potražite [Novosti od petka na kioscima](#).
Informacije o pretplati pronađite [ovdje](#).

KOLUMNNE

VIKTOR IVANČIĆ

Koga farba SDP?

BORIS DEŽULOVIĆ

Ustavni dernek

SINAN GUDŽEVIĆ

Pištolj i hak

BORIS RAŠETA

Slunjska idila

[POGLEDAJ SVE](#) →

**NOVOSTI
HOBOCIJA**

**SNV
CHB**

PORTAL NOVOSTI

Ljudevita Gaja 7, Zagreb, Hrvatska

Telefon 01 48 11 198

Telefaks 01 48 11 281

E-mail info@portalnovosti.com

KONTAKTI

PRODAJNA MJESTA

PRETPLATA

TISKANA IZDANJA

IMPRESSUM

PRIJATELJI

KOLAČIĆI